

VERKSAMHETSBERÄTTELSE FÖR ARKITEKTURENS VÄNNER ÅR 2018

Verksamhetsberättelsen gäller perioden 1 januari 2018 till 31 december 2018

Medlemmar

Vid årsskiftet 2018/2019 hade föreningen följande antal betalande medlemmar: 341 enskilda (364 år 2017), 94 par (112) och 60 företagsmedlemmar (56). Hedersmedlemmar är professor Bengt OH Johansson, arkitekt SAR/MSA Jöran Lindvall och fil.kand. Ingrid Runnquist. Kerstin Brunnberg är ständig medlem.

Styrelsen och andra förtroendevalda

Landskapsarkitekt LAR/MSA Tomas Saxgård, ordförande
Civilingenjör, tekn.dr. Tomas Alsmarker
Arkitekt SAR/MSA Kerstin Bernow
Arkitekt A/MSA, byggnadsantikvarie Ulf Melander
Civilingenjör Gustav Wallin
Arkitekt SAR/MSA Pia Kjellgren Schönning
Arkitekt, fil.dr. Malin Zimm

Styrelsen har under året hållit åtta protokollförda styrelsemöten. En representant för ArkDes deltar i styrelsens arbete.

Valberedningen inför årsstämman 2019 består av arkitekt SAR/MSA Mats Egelius och civ.ing Arne Olsson.

Sekreterare i vänföreningen har varit arkitekt SAR/MSA Mikaela Eckered och arkitekt SAR/MSA Hanne Weiss Lindencrona. Ekonom Inger Lundmark har ansvarat för ekonomin.

Revisorer har varit arkitekt SAR/MSA Carl-Gustaf Hagander och arkitekt SAR/MSA Erik Stenberg.

Medlemsavgifter och förmåner

Medlemsavgifterna har under 2018, efter en höjning, varit:

Enskild medlem	350 kronor
Par (två medlemskort)	550 kronor
Medlem t o m 30 år	200 kronor

För företagsmedlemmar har avgifterna varit :

Företagsmedlem (fyra fria kort)	1500 kronor
Företagsmedlem (åtta fria kort)	2000 kronor

Medlemsförmåner under 2018 har varit oförändrade från tidigare år, dvs fri entré till de utställningar på Arkitektur- och Designcentrum och till Moderna Museet som är avgiftsbelagda, inbjudningar till föreningens program (fyra medlemsbrev under året samt två informationsbrev per mail resp. ytpost), inbjudan till speciella VIP-program på Arkdes samt 10% rabatt i Moderna museets restaurang och på Café Blom.

Samverkan med Arkitektur - och designcentrum

En representant för ArkDes deltar i styrelsens arbete. Föreningen har en arbetslokal på ArkDes och kan låna lokal för styrelsemöten t ex. För verksamheten i övrigt är föreningen självständig i förhållande till ArkDes. Årets föreläsningar har under våren ägt rum på Tekniska nämndhuset, men under hösten på ArkDes...

Medlemsvärning

Det fanns särskild anledning för oro beträffande medlemsantalet under 2017, då det 2016 infördes gratis entré på egenproducerade utställningar på statens museer. Medlemsantalet har sjunkit både 2017 och 2018 - men i begränsad omfattning. Det är fortsatt angeläget att söka öka antalet medlemsföretag och att vidga kretsen inte minst mot byggbranschen.

Studiebesök och övriga evenemang

Under året har föreningen genomfört 9 studiebesök/visningar, två föreläsningsserier om tre föreläsningar samt tre föreläsningar under rubriken "Föreningen möter" samt två heldagsutflykter.

Dessutom har årets stämma genomförts, med ca 30 deltagare. Den inleddes med en föreläsning av arkitekt Mats Widbom, nytilträd vd på Svensk Form.

För mer detaljerad info om föreningens program se **bilaga**.

Slutord

I maj 2018 beslutade riksdagen om en ny politik för arkitektur, form och design utifrån regeringens proposition "Gestaltad livsmiljö". ArkDes uppgift har formulerats i ett ansvar för att "kunskap om arkitektur, form och design utvecklas och sprids". Vänföreningens uppgift och mål att "verka för engagemang och kunskap om arkitektur" innebär att föreningens verksamhet är ytterst angelägen för ArkDes och på den politiska arenan.

Stockholm i april 2019

Styrelsen

BILAGA

Arkitekturens vänner Verksamhetsberättelse 2018

Kronologisk sammanställning av föreningens aktiviteter 2018

NYTT MÖBELDESIGNMUSEUM I FRIHAMNEN. I samband med möbelmässan, Stockholm Furniture and Light fair i februari 2018 öppnade arkitekterna och formgivarna Kerstin Sandin Bülow och Lars Bülow ett Möbeldesignmuseum. Det är ett personligt urval möbler som visas: 700 objekt skapade av 200 framstående norska och internationella formgivare från 1800-talet fram till i dag. Museet är tänkt att vara en plats för visningar, seminarier och diskussioner.

VÅRENS FÖRELÄSNINGSSERIE - UTBLICK EUROPA. Föreläsare är arkitekter verksamma i Sverige som har sina rötter och utbildning i Spanien, England och Frankrike. Först ut är Jesús Azpeitia som är verksam som arkitekt sedan 2001. Jesús berättade om **Spaniens arkitekturresa** från 90-talet till idag Från dusk till dawn. Under 90-talet och i början av 2000-talet var Spanien ett ledande land när det gällde byggproduktionen i Europa, i vad som visade sig vara en "byggubbla". År 2008 sprack den och den arkitektoniska produktionen stoppades. Några lyckades dock hålla sig kvar i yrket och har hittat nya metoder som givit oväntade arkitektoniska kvaliteter.

På vår resa till London för ett par år sedan guidades vi av arkitekt la Hjärke, som tillsammans med sin engelske make arkitekt Andy Nettleton driver Dive Architects. Andy berättade om **utvecklingen i England** på temat From Pop to Popular, med början i den starka tilltro till framtiden som fanns i utopiska idéer efter kriget. Under 80-talet grusades dessa idealistiska drömmar för nostalgiska tillbakablickar (postmodernismen) och prins Charles ideal. På 2000-talet har arkitekterna återvunnit respekt och en ny generation har tagit plats.

För dem som var med på föreningens resa till Bordeaux är Sébastien Corbari välkänd. Sébastien **berättade om Frankrikes mångfald** inom arkitektur från 90-talet till idag. Frankrike är ett land där många idéer och trender alltid har fått ta plats och detta reflekteras också på den nutida arkitekturscenen

KVARTERET TOBAKSMONOPOLET PÅ SÖDERMALM. Här lät Svenska Tobaks AB mellan 1917 och 1939 uppföra fabriks- och kontorslokaler för sin verksamhet. Tillverkningen av tobaksvaror lades ned 1965 medan byggnaderna är bevarade och "av synnerligen stort kulturhistoriskt värde". Vänföreningen är så lyckligt lottad att tre medlemsföretag har kontor i de tre mest intressanta byggnaderna. I själva fabriksbyggnaden (arkitekt Ivar Tengbom 1917 -1922) finns BBH Arkitekter, i tidigare Tobakslagret (arkitekt Eskil Sundahl 1924 - 1929) Kjellander Sjöberg Arkitekter medan Ettelva har kontor i personalmatsalen (arkitekt Emil Lindkvist) (30 deltagare)

TERMINAL I VÄRTAHAMNEN. Stockholms Hamnars passagerarterminal i Värtahamnen är ett nytt landmärke för den nya stadsdelen Södra Värtan i Norra Djurgårdsstaden. Terminalen hämtar sitt formspråk från traditionell hamnarkitektur med stora konstruktioner på stora vatten. Byggnadens taktyper är ett publikt landskap, öppet för alla, inspirerat av det karga och väderutsatta skärgårdslandskapet. Värtaterminalens fyra konstnärliga gestaltningar blev årets Enprocentsprojekt 2016. Terminalen visades av Arkitekt Märten Leringe vid C.F.Møller Arkitekter och landskapsarkitekt Åsa Drougge, Nivå Landskapsarkitekter (40 deltagare)

ALMA - ETT PRISBELÖNAT KONTORSHOTELL FÖR KREATIVA FÖRETAG. Alma är en medlemsklubb/ kontorshotell för kreatörer som har flyttat in i Beckmans gamla lokaler på Nybrogatan. Utformningen av huset har tagits fram i nära samarbete med arkitektkontoret Tham & Videgård. De fem våningarna består av arbetsplatser i olika former - öppna kontorslandskap blandas med konferensrum och mer privata kontor. Projektet fick Guldstolen 2017 för årets bästa inredning för "ett tidlöst ramverk kring en verksamhet som utmärks av ständiga flöden och genomströmning av människor i arbete". Vid vårt besök träffar vi företrädare för Tham & Videgård Arkitekter och för Alma (30 deltagare).

VÄNNERNA MÖTER: HENRIK NERLUND, SKÖNHETSRADET. Nu får vänföreningen möta Henrik Nerlund som är Skönhetsrådets sekreterare och kanslichef. Henrik är arkitekturhistoriker och specialiserad på kulturmiljöfrågor och stadsförnyelse i efterkrigstidens bebyggelsemiljöer. Då Henrik tillträdde sin befattning sa han att han ville utveckla Skönhetsrådet till att bli en tydlig och konstruktiv kritiker i

stadsbyggnadsdebatten. Vi fick höra om Skönhetsrådets roll och ansvar och hur rådet arbetar för att bevara Stockholms särart och unika kvaliteter samtidigt som staden förnyas och utvecklas.

SEBS NYA KONTORSHUS – ARENASTADEN. Intill Mall of Scandinavia och Friends Arena, ligger SEBs nya kontorshus, ett av Sveriges största kontorsprojekt för 4500 medarbetare. Fasaderna är klädda med glas som reflekterar väderleken, årstiderna och omgivningen. Faberge äger fastigheten som ritats av en arkitektgrupp Rippellino Arkitekter/Krook& Tjäder/HMXW. Längst ned i husen finns plats för kommersiella verksamheter och på husens tak en sammanhängande trädgård. Det finns 600 sammanträdesrum och en hörsal för större sammankomster som rymmer cirka 200 åhörare. Kontoret har fått en utmärkelse som Sveriges snyggaste kontor. Vi träffar Arenastadens fastighetschef, representant för SEB samt inredningsarkitekterna från Wingårdhs.

STUDIEBESÖK TILL NORRKÖPING-LINKÖPING. På denna dagsresa besöks Industrilandskapet kring Strömmen i Norrköping- där de tidigare industribyggnaderna successivt omvandlats för nya ändamål, oftast kunskapsorienterade verksamheter. Som kontrast mot detta ser vi Vallastaden i Linköping, där det under september förra årets genomfördes en bomässa . På rekordtid hade 40 aktörer byggt ca 1000 bostäder i en tät, grön och blandad stadsdel vimlande av arkitektoniska grepp och innovativa lösningar.

STÄMMA DEN 22 MAJ. Årets stämma ägde rum i ArkDes Aula. Före stämman berättade Svensk Forms nye vd arkitekt Mats Widbom, med mångårig internationell verksamhet bl.a. som kulturråd i USA och i Frankrike, om sina planer och tankar med Svensk form. Efter stämman intogs en värbuffé i Bloms Café.

RADHUSOMRÅDET SKÖNSTAHOLM – EN VANDRING. Skönstaholm en okänd pärla i Hökarängen. Efter andra världskriget ville Stockholms stad öka andelen markbostäder. Radhus var då relativt ovanliga och för att popularisera radhuset som bostadsform beslutade staden att bygga ett ”modell-område” som kunde visa på möjligheterna. Resultatet blev detta område, som efter en slingrig planeringshistoria, uppfördes 1950-52, med 150 lägenheter i 9 olika lägenhetstyper i 24 längor placerade i söderslutning. Arkitekterna Nils Sterner och Erik F. Dahl på Fastighetskontorets husbyggnadsavdelning svarade för byggnaderna och landskapsarkitekterna Walter Bauer, Erik Anjou och Erik Glemme/ Stockholms Parkförvaltning för landskapet/trädgårdarna. Vår guide i området är Klas Lundkvist, arkitekt och tidigare antikvarie på Stockholms Stadsmuseum.

VÄNNERNA MÖTER - FREDRIC BEDOIRE. Fredric Bedoire är arkitekturhistoriker och vice preses i Konstakademien. Han har skrivit över 30 böcker, bl.a. storsäljaren Stockholms byggnader: Arkitektur och stadsbild och bokverket Den svenska arkitekturens historia. För vänföreningen berättade han om en intressant historisk person, en av de mest centrala kulturpersonligheterna i svenskt 1700-tal, Carl Fredrik Adelcrantz och kärleken till konsterna. Adelcrantz är arkitekten bakom arkitektoniska pärlor som Kina slott, Drottningholmsteatern, Sturehovs slott och Adolf Fredriks kyrka och han hade en maktposition som arkitekt, hovman och akademipreses. Fredrik Bedoire gav ett allsidigt porträtt av denna mästare och kulturpersonlighet.

HÖSTENS FÖRELÄSNINGSSERIE- PERIFERIN I CENTRUM. Ofta har Stockholms byggande och planering varit i fokus för föreningens föreläsningar och besök. Höstens serie väntas ge ett vidare perspektiv med fokus på regionen och förorten. **Stockholmsregionens utveckling** är temat för den första föreläsningen. Idag bor ca 2,2 miljoner invånare i länet och år 2050 förväntas det vara 50 procent fler. I juni 2018 antogs den regionala utvecklingsplanen RUF 2050 av landstingsfullmäktige. Den visar regionens samlade vilja och pekar ut hur regionen bör växa och utvecklas liksom vad som är viktigast att hantera de kommande åtta åren, 2018-2026. Arbetet presenteras av Bette Malmros, regionplanerare, och Jessica Andersson, avdelningschef och planeringsarkitekt, vid Stockholms läns landsting.

Två förorter i förändring gäller Skärholmen och Hovsjö i Södertälje. I det växande Stockholm har staden beslutat att genomföra ett profilprojekt i Skärholmen för socialt hållbar stadsutveckling, ett projekt som omfattar 4000 nya lägenheter. I satsningen prövas delvis nya metoder för att minska detaljstyrningen, skapa snabbare planprocesser och öka möjligheten för byggherrar med olika storlek och målsättning att delta. Projektchef Arkitekt Karin Ahlzen berättar. Hovsjö i Södertälje har de senaste tio åren genomgått ett omfattande förnyelsearbete som tog sin början i en social mobilisering av ungdomar inom området. Arbetet inleddes bl. a. med underhåll av den centrala parken och upprustning med en fotbollsplan. Projektet presenteras av initiativtagaren, dåvarande vd för det kommunala bolaget Telge Hovsjö, Patrik Derk.

Om **Barn i den förtätade staden** talar Susanne de Laval, arkitekt och teknologie doktor, som i många år forskat, skrivit om och deltagit i debatten i frågor kring barn, ungdomar och deras utemiljö.

S:t GÖRANS GYMNASIUM- NU STUDENTBOSTÄDER, "en modernistisk klassiker" som fått nytt liv. Det är S:t Görans gymnasium från 1960, arkitekt Léonie Geisendorfs mest kända byggnad i en djärv betongarkitektur inspirerad av Le Corbusier. Nu har en varsam ombyggnad gjorts till 240 studentbostäder där "projektet tagit stöd i sin egen identitet och utvecklat den till vår tid" enligt juryns kommentar. Vi träffar en av arkitekterna för ombyggnaden Sven Ahlénius, AIX arkitekter, och representant för byggherren Svenska bostäder, Mats Åhlander.

UTFLYKT - GUDS HUS OCH FÖRSAMLINGENS. En fin oktoberdag genomförs en busstur i Stockholmsområdet till sex förortskyrkor. I Stockholms kyrkobyggande återspeglas stadens förändringsprocess - befolkningstillväxten, tillkomsten av nya samhällsgrupper...1950- och 60-talen är förortskyrkornas tid, en expansionsperiod utan motstycke särskilt för byggandet inom svenska kyrkan." Så skriver Henric O Andersson och Fredric Bedoire i boken Stockholms byggnader. Turen omfattar Uppenbarelsekyrkan i Hägersten av Johannes Olivegren, S:t Birgitta kyrka i Nockeby av Rolf Bergh, Västerortskyrkan av Carl Nyrén och S:t Tomas kyrka av Celsing i Vällingby, Markuskyrkan av Lewerentz, och Lindroos Söderledskyrka. Karin Winter guidar oss på turen.

STUDENTBOSTÄDER - PÅ KTH CAMPUS HÖGSTA PLATS. Ett av de senare byggprojekten inom KTH-området är kv. Forskningen, med studentbostäder och KTH Live - In Lab. Projektet består av drygt 300 yteffektiva studentbostäder på 19,5 kvm och har fokus på innovation och hållbarhet. Det här är Sveriges största storskaliga plusenergibygnad och målet är att nå miljöbyggnad guld. I bottenvåningen i ett av husen ligger forskning-och innovationsmiljön KTH Live-In Lab som är en samverkansplattform mellan KTH och näringslivet. Även där kommer studenter att bo i lägenheter som varje år byggs om för att göra det möjligt att forska om system, teknik, livsstil och beteenden. Semrén & Månsson är arkitekter för området och dessutom samarbetspartner i utvecklingen av labbet. Byggnaderna ägs och förvaltas av Einar Mattsson.

VÄNNERNA MÖTER - TORUN HAMMAR. Torun Hammar är chef för projektledningen på Statens fastighetsverk och har i ombyggnaden av Nationalmuseum företrätt projektägaren/ beställaren, dvs Statens fastighetsverk. Nationalmuseum är kanske århundradets största restaurering av ett statligt byggnadsminne. Torun kommer att berätta för oss om bakgrunden till projektet, målsättningar, vägval och om Statens fastighetsverks 10 - åriga arbete med att, som byggherre, genomföra arbetet. Vi får också en inblick i hur en 150 år gammal byggnad kan hysa ett fullt modernt museum med bibehållna - och nya - arkitektoniska värden. Toruns berättelse ger oss en insikt i processen att ha i bakhuvudet när vi senare besöker detta fantastiska restaureringsprojekt.